

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В РЕФОРМУВАННІ БЕЗПЕКОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

А. В. Жгут

Анотація. У статті розглядаються питання принципів міжнародної взаємодії держав у сфері безпеки, в тому числі України та Євросоюзу. Аналізуються передумови становлення системи міжнародної безпеки та роль ООН в її забезпеченні, правові підходи до регулювання цієї взаємодії.

Ключові слова: міжнародне право, міжнародна безпека, міжнародне співробітництво, Євросоюз, положення про взаємний захист і солідарність.

Вступ. Принципи безпекової політики Європейського Союзу (ЄС) залишається надзвичайно важливою та актуальною для держав-членів та для нашої держави, для якої стратегія євро інтеграції є принциповою. Виникнення та подальший розвиток нашої спільної політики безпеки з ЄС в основному обумовлено зміною характеру та інтенсивності загроз зазначеній безпеці. Необхідність вивчення принципів спільної політики безпеки ЄС та України також обумовлена унікальністю створення повністю функціональної, інтегрованої та чітко скоординованої системи управління реалізацією такої політики. Адже з огляду на свої численні виміри та складність, вона враховує інтереси всіх учасників європейського політичного процесу для досягнення максимальної ефективності прийняття рішень, ця система не має аналогів у світі. Тому вивчення інтеграції та використання європейської безпеки у розвитку сектору безпеки в Україні становить інтерес для досліджень.

Активний розвиток безпекової політики країн-учасниць може допомогти покращити управління сектором внутрішньої безпеки. Активна участь України у формуванні та розвитку європейської системи безпеки не лише покращить її здатність забезпечувати національну безпеку, а й сприятиме європейській ідентичності та інтеграції у політичному, економічному, соціальному просторі, культурних та адміністративних аспектах ЄС. [1].

Тобто, мета нашого дослідження з'ясувати стан і потенціал використання принципу співробітництва для реформування безпекового сектору України на прикладі співпраці з ЄС.

Основна частина. У сучасних умовах із посиленням впливу науки і техніки на навколишнє середовище загострюються глобальні проблеми, змінюється структура міжнародних відносин і, як ми бачимо з власного досвіду, відбуваються негативні процеси, що погіршують політичні та економічні відносини, загострюються соціальні конфлікти між країнами, регіонами і націями.

Однією з концепцій, що пояснюють проблеми та явища у світі, є процес глобалізації. Дослідники привертають увагу до всіх аспектів глобалізації, але останнім часом політичні та соціальні аспекти цивілізації все більше залучаються до науки як у себе вдома, так і за кордоном. Слідом за вченими лідери великих світових держав говорять не тільки про позитивний вплив глобалізації на міжнародне співтовариство, а й про негативний вплив на країни. Вони все частіше вказують на можливість спільних спроб країн та міжнародних організацій зменшити вплив негативних наслідків глобалізації на міжнародні відносини та конкретні міжнародні процеси.

З метою вирішення все більш серйозних міжнародних політичних та соціальних протиріч у світі за рахунок посилення співпраці між країнами в останні роки теорія співпраці між країнами набуває все більшого значення [3]. Більше того, у політичній реальності сучасного світу політики все частіше розглядають співпрацю як один із засобів вирішення глобальних конфліктів, і в цьому випадку необхідно враховувати інтереси всіх сторін. Основні положення Статуту Організації Об'єднаних Націй містять основні ідеї та цілі міжнародного співробітництва між країнами, хоча існують відмінності в політичному, економічному та соціальному порядку, але все для підтримання порядку та безпеки у

всьому світі. Принцип співпраці чітко прописаний у статутах багатьох міжнародних організацій та міжнародних договорах і згадується в різних деклараціях та резолюціях [4].

Співпраця між країнами є найбільш перспективним способом досягнення результатів, маючи розвинену інституційну та правову базу, що забезпечує економічне та політичне обґрунтування. Тому в сучасних умовах міжнародне співробітництво є важливим і є одним із дієвих механізмів співпраці між країнами. Коли конфлікт все -таки спалахує, навіть якщо використовується військова сила, співпраця між країнами створює умови для запобігання конфліктам, а коли конфлікти загострюються, їх можна вирішити взаємовигідним способом.

Посилення взаємозалежності і процеси глобалізації породжують фундаментальні нові тенденції у світовій політиці. По-перше, відбувається автономізація діяльності транснаціональних акторів – етнічних, релігійних, культурних, професійних та інших груп, мультинаціональних фірм, представників ринкових, комунікативних, інформаційних, міграційних потоків, а також діаспор, мафіозних кланів, видатних особистостей, приватних осіб тощо . У цих умовах державний суверенітет підривається «розщепленням» лояльності індивіда між трьома щодо самостійними світами – державою, транснаціональними і соціокультурними сферами. По-друге, формуються різноманітними процесами ідентифікації (етнічної, релігійної, груповий) нові держави агресори все більш успішно претендують на свою власну роль у міжнародному житті, прагнучі впливати на структуру безпеки, на дійових осіб, на що виникають між ними конфлікти [2].

Важливою особливістю є те, що зазначені процеси сприяють дестабілізації всієї системи міжнародних відносин, що склалася в результаті різних миротворчих угод. При цьому потужним джерелом дестабілізації стає запозичення державою методів і засобів співпраці. У пошуках нових форм легітимності держава все частіше йде на заміщення відносин громадянської солідарності ринковими відносинами, груповими зв'язками, транснаціональної солідарністю. Роблячи все більше поступок груповий ідентифікації (і груповий винятковості), йдучи на поступки і компроміси у взаємодії з новими державами, держава активно сприяє руйнуванню головних принципів, що становлять саму основу його легітимності: суверенітету, територіальності, політичного представництва.

Тобто, якщо розглядати особливості прояву міждержавного співробітництва в сучасних умовах, то необхідно враховувати два основні обставини: міждержавне співробітництво в «чистому» його вигляді вже не проявляється і те, що кардинальне протиставлення внутрішньої і зовнішньої політики пішло в минуле.

В сучасних умовах міжнародне співробітництво стає основою для здійснення сталого розвитку країни. Держави, спільно, в пошуку спільних рішень і механізмів об'єднуються для подолання спільних проблем і вирішення спільних завдань (як формальних, так і неформальних інститутів) на глобальному і регіональному рівні. Співпраця в міжнародній сфері дає можливість для спільного аналізу досвіду та виявлення перспективних варіантів вирішення проблем, а також найкращих практик діяльності в різних сферах. Для України, як і в цілому для міжнародної спільноти актуальним є питання взаємодії та співпраці держав і міжнародних організацій в політичній, економічній, соціальній, культурній та інших сферах, але при це часто виникають проблеми в міжнародних відносинах, особливо останнім часом з державами і їх міжнародними організаціями на європейському просторі. Без взаємодії держав на міжнародному рівні для забезпечення національної безпеки неможливо в сучасному світі забезпечити боротьбу з глобальними загрозами з урахуванням норм міжнародного права. В Україні, в даний період, для забезпечення національної безпеки і захисту національних інтересів створена правова база [2].

Таким чином, міжнародне співробітництво у сфері безпеки, для нас здійснюється на основі загальноприйнятих принципів і норм міжнародного права та міжнародних договорів ратифікованих України. Основними цілями міжнародного співробітництва у сфері безпеки є: захист суверенітету та територіальної цілісності України; захист прав та законних інтересів громадян України за кордоном; зміцнення відносин зі стратегічними партнерами України; участь у діяльності міжнародних організацій, що займаються питання безпеки;

розвивати двосторонні та багатосторонні відносини; виконувати завдання з безпеки; сприяти вирішенню конфліктів, включаючи участь у миротворчих заходах. В системі міжнародної безпеки в сучасному її вигляді, проявляється своєрідне протиборство двох напрямків, які протилежні одна одній. З одного боку, розвивається національні законодавства в сфері безпеки, а з іншого боку процеси глобалізації [3].

В епоху глобалізації з появою нових викликів і загроз в сучасному світі забезпечення національної безпеки для держав перетворюється в складну і довготривалу проблему. Здатність забезпечити певною мірою національну безпеку можливо тільки з формуванням певної системи колективної і глобальної безпеки. Активно запущені процеси системи колективної оборони, посилюються заходи щодо спільну оборону і військової співпраці. Для більшості європейських країн, стратегія національної безпеки є частиною стратегії міжнародної безпеки, так як всі країни є елементами однієї єдиної системи колективної безпеки. Взаємодія держав з питань міжнародного співробітництва стає важливою умовою щодо забезпечення національної та міжнародної системи безпеки в світі.

Виділяють основні форми взаємодії держав з питань міжнародного співробітництва: «обмін інформацією шляхом направлення і виконання запитів про надання сприяння в проведенні окремих заходів; взаємодія з питань проведення оперативно-розшукових заходів, узгоджених і скоординованих операцій, спрямованих на попередження, виявлення та припинення злочинів; здійснення координації науково-дослідної діяльності з питань, що виникають в процесі співробітництва; організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів; проведення науково-практичних конференцій і семінарів з проблем забезпечення національної безпеки; надання правової допомоги у кримінальних справах» [2].

У динамічно мінливих умовах сучасного світу інститут національної безпеки передбачає постійне вдосконалення законодавства, юридичної практики, з урахуванням вимог національного та міжнародного права, а також розвиток двосторонніх і багатосторонніх відносин взаємовигідного та рівноправного партнерства з іноземними державами, міждержавними об'єднаннями, міжнародними організаціями та форумами на основі принципів поваги незалежності і суверенітету, прагматизму, транспарентності, багатовекторності, передбачуваності, неконфронтаційного відстоювання національних пріоритетів, розгортання широкого і недискримінаційного міжнародного співробітництва, сприяння становленню гнучких позаблокових мережевих альянсів, активну участь в них України [2].

При реалізації принципів співробітництва реалізується демократичний контроль над сектором безпеки та повага до прав людини, який є важливим для розвитку України, саме тому постійно розробляються та вдосконалюються навчальні курси, ознайомлювальні семінари та круглі столи для громадянського суспільства, а також підтримку співпраці з відповідними органами безпеки та міжнародними експертними організаціями в інших країнах. Також постійно реалізується фактична охорона кордону з метою посилення здатності боротися з тероризмом та контрабандою зброї відповідно до міжнародних зобов'язань нашої держави. Посилення спроможності органів державної влади контролювати потік коштів для запобігання фінансуванню тероризму та відмиванню грошей.

Як зазначено в Резолюції Ради Безпеки ООН 3423/1, необхідність забезпечення надійності та стійкості критичної інфраструктури та запобігання терористичним атакам набуває все більшого значення. Координатор допомагає національним партнерам впоратися з цим викликом, допомагаючи розробляти методи, законодавство та нормативні рамки для зменшення ризиків ключових елементів соціальної системи (таких як охорона здоров'я, енергетика, зв'язок, банківська справа та інші сфери).

Висновок. Найбільш перспективними напрямками співробітництва між Україною та ЄС у сфері безпеки є посилення демократичного та цивільного контролю над військовими організаціями нашої країни, впровадження заходів національної реформи оборони та активна участь України у місіях та операціях ЄС. Договірна основа, реалізація проектів транскордонного та фінансового співробітництва та поглиблення галузевого економічного співробітництва, зокрема у сфері розвитку ринку озброєнь. Однак у процесі вивчення відносин між Україною та ЄС у сфері безпеки були виявлені деякі перешкоди, які не дають налагодженню ефективної довгострокової співпраці між країною та ЄС.

Найважливішими є повільність реформування українського сектору безпеки, відсутність політичної волі національної еліти до участі у спільному європейському безпековому проєкті, а також стратегічне бачення перспектив розвитку регіону. Для подолання існуючих проблем було внесено деякі пропозиції, зокрема посилення співробітництва на оперативному, тактичному та інституційному рівнях. Україна є найбільш залученою до європейських проєктів безпеки та оборони та розвиває співпрацю між двома країнами. Проєкти оборони та безпеки в Європі та Україні, а також зміцнення демократичних основ українського суспільства підвищують ефективність інтеграції України до ЄС.

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы принципов международного взаимодействия государств в сфере безопасности, в том числе Украины и Евросоюза. Анализируются предпосылки становления системы международной безопасности и роль ООН в ее обеспечении, правовые подходы к регулированию этого взаимодействия.

Ключевые слова: международное право, международная безопасность, международное сотрудничество, Евросоюз, договоренности о взаимной защите и солидарности.

Abstract. The article considers the issues of international cooperation of states in the field of information security, including Ukraine and the European Union. The preconditions for the formation of the international information security system and the role of the UN in its provision, legal approaches to the regulation of this interaction are analyzed.

Key words: international law, international security, international cooperation, European Union, UN, OSCE, mutual protection and solidarity clauses.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бучик В. С. Стратегічна культура в спільній політиці безпеки Європейського Союзу: сутність та характеристика навчання. *Економіка та держава*. 2012. № 4. С. 137–141.
2. Бучик В. С. Стан та перспективи співробітництва між Україною та Європейським Союзом у сфері безпеки. *Реальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: матеріали VII регіон. науково-практичної конф.* (Дніпропетровськ, 14 травня 2020 р.). Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2020. С. 127–129.
3. Ратифікація Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та її протоколів (Протокол щодо запобігання, припинення та покарання торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми) та Протоколу проти імпортової контрабанди мігрантів сухопутним, повітряним та морським транспортом). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1433-15#Text>
4. Бучик В. С. Стратегическая культура в политике социального обеспечения Европейского Союза: характеристика дня и ночи. *Экономика и государство*. 2012. № 4. С. 137–141.
5. Finnemore M., Hollis D. Constructing norms for global cybersecurity. *The American journal of international law*. Cambridge, 2016. Vol. 110, N 3. P. 430.

УДК 94(477):004.738.5

КОЗАЦЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХНЯ МЕДІАПРИСУТНІСТЬ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Є. Р. Заболотний, К. І. Мєлєксєєв

Анотация. У статті розглядаються питання популяризації козацьких громадських організацій, як осередків які своєю діяльністю, зокрема і в інтернет-просторі, заохочують до вивчення історії козацтва, його традицій, пропагуючи при цьому здоровий спосіб життя і патріотизм. Зроблено акцент на їх значенні в контексті інформаційної війни як одного із інструментів протистояння спекуляції інститутом козацтва і його історичним символізмом, задля підтримки ворожого історичного наративу.

Ключові слова: онлайн-медіа простір, козацтво, козацькі громадські організації, громадські організації, не державні організації

Сучасне українське козацтво – система самодіяльних об'єднань громадян України, створених із метою відродження традиційних козацьких цінностей (з урахуванням реалій сьогодення), як фундаменту розбудови незалежної Української держави. Оформлюючись